

УДК [94(477.83/.86):061.22 ПРОСВІТА]“1919/1939”

Іван ЗУЛЯК

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України, археології та
спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
ORCID 0000-0003-3758-2019
ivanzuljak@gmail.com
DOI: 10.33402/up.2018-11-99-107*

Андрій КЛІШ

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України, археології та
спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
ORCID 0000-0001-6074-6064
Klish_Andriy@ukr.net
DOI: 10.33402/up.2018-11-99-107*

**ВІДНОСИНИ «ПРОСВІТИ» З ПОЛЬСЬКОЮ ВЛАДОЮ
У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

У публікації основну увагу звернено на проблему відносин польської влади з «Просвітою». Висвітлено складні несприятливі умови, у яких перебувало Товариство у Східній Галичині в міжвоєнний період. Польська влада спрямовувала свої зусилля на знищення українського національного і культурного життя, перетворивши захоплені землі в інтегральну частину Польської держави. В умовах дискримінації з боку влади «Просвіта» зуміла не лише відновити свою працю, але й налагодити просвітницьку роботу в регіоні. Вона посідала чільне місце в культурно-просвітньому житті Східної Галичини, була достатньо впливовою силою, яка своєю розгалуженою мережею осередків охопила майже всі повіти. У міжвоєнний період «Просвіта» перебувала в опозиції до влади, однак виражала це в ненасильницькій формі. До того ж у середовищі Товариства були представники різних партій та орієнтацій, що, своєю чергою, накладало певний негативний відбиток на його функціонуванні.

Інституція дотримувалася позиції, що потрібно зберегти і примножити ті здобутки, яких досягли українці за часів Австро-Угорщини, уникаючи будь-яких політичних

впливів. Однак певною мірою орієнтація на здобутки минулих часів не сприяла поступу в поширенні культурно-просвітніх знань, які пропагувала «Просвіта».

Для відновлення функціонування Товариства не було необхідних умов, польська влада не вважала за потрібне сприяти діяльності «Просвіти». Тому важливо було відновити діяльність філій та читалень хоча б на рівні довоєнного часу, організувати гуртки самоосвіти з метою ліквідації неписьменності, особливо серед молоді, створити бібліотеки на базі місцевих читалень, залучити нових членів до лав інституції.

Ключові слова: «Просвіта», Східна Галичина, відносини, польська влада, міжвоєнний період.

У міжвоєнний період польська влада спрямовувала свої зусилля на знищення українського національного культурного життя, перетворивши захоплені землі в інтегральну частину Польської держави. В умовах дискримінації з боку влади «Просвіта» зуміла не лише відновити свою працю, але й налагодити просвітницьку роботу в регіоні. Вона відіграла провідну роль в культурно-просвітньому житті Східної Галичини, була достатньо впливовою силою, яка своєю розгалуженою мережею осередків охопила майже всі повіти.

У міжвоєнний період «Просвіта» перебувала в опозиції до польської влади, однак виражала це в ненасильницькій формі. У середовищі Товариства були представники різних партій та орієнтацій, що накладало певний негативний відбиток на його функціонування. Михайло Галушинський у статті «На роздоріжжі» писав: «Хто тільки загально обзнайомлений з теперішнім освітнім рухом, бачить, як речники й представники освітньої праці серед дорослого населення ведуть тяжку боротьбу за те, що має бути змістом освітньої роботи.

Істотні риси цих змагань є впливом політичного зріжничкування, яке повстає серед нашого громадянства.

Цим нездоровим явищем зіткнене також просвітне життя у позашкільній ділянці. В останніх часах доводиться нам чути з певних кол поклик за «клясовою освітою», котра має стати протизасобом проти «панської», «буржуазної», чи там «дрібноміщанської» освіти.

Коли б ми навіть прийняли той факт, що в нас дійсно є великі клясові різниці, і що в нас є підклад для клясової боротьби, то й тоді ще слід було би розглянути питання: що важніше для нас у такому стані і таких умовах, в яких живемо, чи клясове освідомлення, чи національне освідомлення для збереження нації, для двигнення її на певний культурний щабель? А коли таких клясових різниць не має майже зовсім, коли на ділі є одна-однісінька кляса – кляса селянська, визискувана і гнетена соціально тому, що вона є національно відмінна від пануючої нації і всіх кляс серед неї, тоді немає навіть оправдання яка-небудь клясово-політична боротьба внутрі нації»¹.

Інколи «Просвіту» намагалися втягнути в певні політичні дії, що суперечило статутній діяльності. Особливо це було відчутно упродовж 1926–1931 рр., коли «Сельроб» прагнув захопити керівництво в читальнях, спрямувати їхню основну працю на соціальну боротьбу. Зауважимо, що 6 квітня 1928 р. відбулися загальні

¹ Галушинський М. На роздоріжжі. *Діло*. 1928. 15 квітня. С. 6.

збори філії «Просвіти» у Перемишлі за участю 101 делегата від 44 читалень і 97 членів Товариства. На цих зборах після звіту голови інституції «...забирало голо- си багато критиків чи пак демогогів, що воювали по більшій часті банальними фразами. Добру відправу дав пос. Загайкевич одному з дискусників, що вимагав, аби Просвіташирила – соціалізм»².

В «Обіжнику до всіх читалень Т-ва Просвіта Тернопільського повіту» від 21 лютого 1929 р. зазначено, що в листі до філії «Просвіти» у Тернополі воєвод- ський уряд із січня 1929 р. звертав увагу на політичну діяльність однієї з читалень повіту, яка порушувала вимоги статуту і проводила політичну агітацію³. Основними причинами припинення діяльності читалень було вивішування або вирізування тризуба у приміщенні читалень, антидержавна пропаганда тощо. Саме такі ви- падки трапилися в Рогатинському повіті⁴.

Товариство і намагалося зберегти і примножити ті здобутки, яких досягли українці за часів Австро-Угорщини, й уникало будь-яких політичних впливів. Однак певною мірою орієнтація на здобутки минулих часів також не сприяла поширен- ню культурно-просвітніх знань, які пропагувала «Просвіта». Михайло Возняк у статті «На шлях ідеалізму» зазначав: «... Ось у Львові живе стільки інтелігенції, як у жаднім місті Галицької Землі, а в неділю та в свято часто бракує (по довгих ходженнях і прошеннях) людини, яка пішлаби із викладом до котроїсь читальні Про- світи Зорі, Силичи куди инде. Гарний звичай уладжувати популярні концерти не найшов апробати львівської інтелігенції, бо вона 1) являється на них у можливо найменшій числі й 2) коли бере участь у них, не приготується до свого виступу й замість показати, до яких висот мають піднятися звичайні діячі-учасники таких концертів, показує як не повинен виглядати концертний виступ.

До невідрадних проявів нашого життя належить тип патріотичного крикуна, нездатного до жадної організаційної праці, за те сильного горлом. Специфічно рутенське й те, що багато інтелігентів не купить ніякої газети, навіть тої, яку на- зиває своєю й добре редагованою»⁵.

Працю «Просвіти» підтримувала і найвпливовіша Греко-католицька церква. Однак і саме духовенство зазнавало певних переслідувань з боку польської влади. Найбільш загрозливим явищем була полонізація у сфері використання української мови не лише у школах Східної Галичини, визначав спеціальний закон «Lex Grabsky»⁶ (від імені професора Львівського університету Станіслава Грабського, міністра освіти у 1923–1926 рр., який за допомогою школи, землеподілу та інших засобів пророкував ліквідацію української проблеми в межах Польської держави впродовж 25 років, але й греко-католицьким священникам заборонялося вживати українську мову під час листування з державною владою. Зокрема, 24 травня 1930 р. відбувся судовий процес

² Дописи. (Провал демагогії). *Діло*. 1928. 22 квітня. С. 5.

³ Державний архів Тернопільської області (далі – Держархів Тернопільської обл.). Ф. 294. Оп. 1. Спр. 67. Арк. 22.

⁴ Там само. Ф. 317. Оп. 1. Спр. 67. Арк. 7.

⁵ Експльоатація праці на «кресах». *Діло*. 1924. 6 січня. С. 3.

⁶ Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. Київ: Ли- бідь, 1993. 288 с.: іл.

над отцями Северином Матковським, парохом із Босир Копичинецького повіту, Василем Лошчиною, парохом церкви святого Миколи у Львові, Михайлом Кушкевичем, адміністратором із Янова Городоцького повіту, яких обвинувачували за порушення статті 1 мовного закону (ч. 73, поз. 724) від 31 липня 1931 р. Йдеться власне про те, що вони листувалися з польською владою, використовуючи українську мову. Зважаючи на самоуправство місцевого суду, згадані особи звернулися з позовом до апеляційного суду, який у висновку зазначив, що «... особи, котрим поручено ведення метрикальних книг, відповідаючи на запити державних властей в метрикальних або статистичних справах матірною рідною – прим. авторів мовою, не порушують цим постанов статті ... цитований закон не заключає в собі ніякої карної санкції»⁷.

Незважаючи на таке рішення апеляційного суду, 12 серпня 1930 р. окружний суд розпочав судове слухання проти 21 греко-католицького священника із Покуття, обвинувачуючи їх у тому, що вони використовували українську мову в листуванні з органами влади⁸.

Адвокати зуміли переконати суд, що – це не порушення чинних положень мовного закону. Газета «Діло» так відреагувала на ухвалу окружного суду м. Коломиї: «... на будуче всі наші священники у львівському, станіславівському і тернопільському воєвідстві мають право переписуватися з державними властями в українській мові і за це не можуть бути карані»⁹.

Іншою значною перепоною в діяльності «Просвіти» були різноманітні обмеження з боку органів державної влади. Для відновлення плідної діяльності Товариства в повоєнний період не було необхідних умов. Польська влада не вважала за потрібне сприяти діяльності «Просвіти». Головним завданням було відновити діяльність філій та читалень хоча б на рівні довоєнного часу, організувати гуртки самоосвіти з метою ліквідації неписьменності, особливо серед молоді, створити бібліотеки на базі місцевих читалень, залучити нових членів до складу Товариства.

Для досягнення цієї мети основну увагу звертали на філії Товариства, які також постійно відчували тиск з боку владних структур. Так, у зверненні голови «Просвіти» Івана Брика «До Філій Т-ва Просвіта на терені Тернопільського Воєвідства» від 10 вересня 1936 р. наголошено, що виділи філій Товариства у Золочеві, Підгайцях, Монастирську і Бучачі отримали повідомлення, у яких місцеві староства зобов'язували просвітні осередки використовувати у діловодстві, оголошеннях, афішах, офіційних документах виключно польську мову, зокрема й на печатках. Голова товариства просив керівників філій і читалень звертатися до воєводського уряду в Тернополі з тим, щоб визнати розпорядження староств незаконними¹⁰.

Зрозуміло, органи польської влади усвідомлювали, що діють незаконними методами, позаяк такі розпорядження мали б бути опубліковані в урядовому виданні «Monitor Polski» і схвалені Головним статистичним урядом. Тому Головний

⁷ Українські священники мають право переписуватися з державними властями по українськи. *Народна справа. Український тижневий часопис*. 1930. 8 червня. С. 1.

⁸ Держархів Тернопільської обл. Ф. 317. Оп. 1. Спр. 36. Арк. 1.

⁹ Українські священники мають право переписуватися з державними властями по українськи. *Народна справа. Український тижневий часопис*. 8 червня 1930. С. 1.

¹⁰ Держархів Тернопільської обл. Ф. 317. Оп. 1. Спр. 36. Арк. 31.

виділ «Просвіти» прийняв ухвалу, згідно з якою за відсутності офіційного розпорядження влади можна було ігнорувати приписи староств¹¹.

Фактично Товариство діяло в умовах невизнання польською владою, яка вимагала затвердження нового статуту в окремо взятому воєводстві. Згідно з новим адміністративним поділом, статуту, затверджені ще в австро-угорський період, вважалися незаконними. У відозві голови Товариства М. Галушинського від 22 січня 1924 р. «До всіх Філій і Читалень в краю» наголошено, що 5 березня 1924 р. «Просвіта» проводитиме надзвичайні загальні збори у Львові, на яких передбачено внести необхідні зміни до статуту інституції. Головний виділ мав змінити і положення новому адміністративного поділу¹². Отож, надзвичайні загальні збори у Львові 5 березня 1924 р. ухвалили статус, а Львівське воєводство затвердило його 2 травня 1924. р. ч. 4883/24/1/3¹³. Однак у Тернопільському воєводстві читальні користувалися статутом товариства «Просвіта»¹⁴.

Головний виділ змушений був проводити конструктивну політику в складних умовах, працюючи під постійним контролем цензури. Організації праці в читальнях місцева польська влада чинила шалений опір. Ось лише деякі факти. Зокрема, зі «Справи skonфіскованих книжок, часописів і летючок» з «Обіжника до всіх Філій і Читалень Т-ва «Просвіта» від 9 липня 1932 р. дізнаємося про те, що: «В останніх днях червня і з початком липня зайшли випадки завішення заборони (– прим. авторів) владою деяких філій і читалень за передержування в своїх бібліотеках skonфіскованих заборонених книжок друків. Головний Виділ в найближчих тижнях видасть друком повний список skonфіскованих книжок а покищо зиває всі філії і читальні перевірити свої бібліотеки і вибрати з них усі книжки, які можна підозрівати, що є заказані і переховати їх приватно до часу, аж вийде з друку список заборонених книжок»¹⁵. Такий опис видано під назвою «Спис skonфіскованих і заборонених українських книжок та друків в Польщі. Порадник для бібліотек»¹⁶. За весь період діяльності «Просвітою» ще один такий «Спис...» був у 1937 р.¹⁷.

Польська поліція проводила необгрунтовані перевірки серед членів Товариства. Так, 23–24 травня 1930 р. поліція провела обшуки в українських організаціях с. Тустановичі, а саме в читальні «Просвіти», кооперативах «Злука», «Соколи» та

¹¹ Держархів Тернопільської обл. Ф. 317. Оп. 1. Спр. 36. Арк. 31.

¹² Похід проти української школи. Переміна укр. шкіл на польські. *Діло*. 1924. 25 січня. С. 4.

¹³ Статут Товариства «Просвіта» Ухвалений Надзвичайними Загальними Зборами у Львові, дня 5. Марта 1924 р. Принятий до відома рескриптом львівського Воєводства з дня 2. мая 1924. р. ч. 4883/24/1/3. Львів, 1924. 30 с.

¹⁴ Держархів Тернопільської обл. Ф. 294. Оп. 1. Спр. 67. Арк. 1.

¹⁵ Держархів Тернопільської обл. Ф. 317. Оп. 1. Спр. 38. Арк. 1.

¹⁶ Магальяс С. Список skonфіскованих і заборонених українських книжок та друків в Польщі. Порадник для бібліотек. Накладом Т-ва «Просвіта». З друкарні Вид. Сп. «Діло». Львів, 1932. 36 с.

¹⁷ Магальяс С. Список skonфіскованих і заборонених українських книжок та друків в Польщі. Порадник для бібліотек. До 30. червня 1937 р. Накладом Товариства «Просвіта». З друкарні «Діла». Львів, 1937. 75 с.

«Пласті», які тривали від трьох – до семи годин. Доволі цікаве розпорядження видала поліція щодо українських установ: забороняло виконувати «Ще не вмерла Україна» і «Не пора»; усі товариства мали повідомляти поліцію про засідання виділів, сходин чи зборів. Зокрема, читальням «Просвіти» наказано замазувати тризуб на вивісці просвітнього осередку¹⁸.

У статті «Середньовічні методи» газета «Діло» повідомляла про те, що жандармерія переслідує читальню «Просвіти» у с. Белеєві на Долинщині, оскільки її члени систематично організовували концерти і вистави, які органи влади вважали «політикою». Причиною чого і був арешт свідомого українця, колишнього січового стрільця Прокопа Матвійціва¹⁹.

На Глинянщині переслідувань зазнавав майже весь повітовий читальняний рух. На підставі донесень староства у Перемишлянах від 2 березня 1922 р. порушено карну справу проти голови читальні «Просвіти» у Якторові Василя Пилата і виділу читальні за те, що без дозволу влади проводили загальні збори. Той факт, що читальня попередньо отримала дозвіл від старости на їхнє проведення, до уваги не брали. Фактично читальняний осередок не функціонував увесь рік²⁰. Аналогічні карні справи порушили проти читальні у Розворянах та її голови Івана Серіла й виділу читальні у Течені, себто проти Павла Гуцала та однодумців²¹.

Подібні дії проводило й повітове староство у Зборові, намагаючись перешкодити діяльності читальні у с. Меркополі. Зокрема, 31 січня 1924 р. комендант місцевого постерунку поліції провів ревізію бібліотеки, конфіскувавши такі книги, як «Наша школа в ярмі» та по одному примірнику часописів «Земля і воля», «Український голос» і «Новий час», вважаючи їх забороненими, яких «... не повинні громадяне читати, бо це комуністичні часописи, а тим самим шкідливі»²².

Староства припиняли діяльність осередків Товариства, навіть якщо читальні передплачували часописи, які польська влада дозволяла до друку. Зокрема, на підставі ухвали староства в Тернополі від 3 лютого 1924 р. ліквідовано читальню «Просвіти» в Денисові з тієї причини, що під час поліцейського обшуку знайдено 11 примірників часопису «Земля і воля», органу української соціал-демократичної партії, і один примірник брошури «Процес комуністів у Львові», виданих цілком легально і дозволених державною цензурою²³.

Переслідувань зазнавали культурно-просвітні осередки не лише в межах якогось конкретно повіту, але й загалом в усій Східній Галичині. Особливо посилювався тиск на сільські читальні «Просвіти» з метою створення певних труднощів у функціонуванні, а навіть і припинення їхньої діяльності. У зв'язку з такими несприятливими обставинами для існування просвітянських осередків, зокрема

¹⁸ Ревізії й арештування. *Діло*. 1930. 31 травня. С. 5.

¹⁹ Долинщина. Середньовічні методи. *Діло*. 1923. 15 травня. С. 3.

²⁰ Глинянщина. Переслідування читальняного руху. *Діло*. 1923. 15 червня. С. 6.

²¹ Там само.

²² Переслідування українського культурного руху. Нові три факти. *Діло*. 1924. 20 березня. С. 3.

²³ Похід проти т-ва «Просвіта». Поведінка тернопільського воєвідства супроти читалень «Просвіти». *Діло*. 1924. 24 квітня. С. 4.

на території Тернопільського воєводства, адвокат Степан Баран і Дмитро Ладика від імені філії Товариства в Тернополі і за дорученням Головного виділу «Просвіти» 29 березня 1924 р. відбули аудієнцію у воєводи. У зверненні наголосили, що староства і поліція прагнуть «... розв'язати і позбавити українське сільське чи маломістечкове населення свого власного культурного осередка, послуговуючися при тім часто нествердженими доносами органів поліції»²⁴.

У відповідь на факти, які подав С. Баран у письмовій формі (у публікації використано лише деякі факти – *прим. авторів*), воєвода заявляв, що масові обшуки в читальнях проведено на підставі розпорядження вищих органів влади. Йшлося про те, що члени читалень проводили заборонену соціалістичну пропаганду. Однак жодних конкретних прикладів воєвода так і не назвав. Його кінцевий висновок був таким, що «... до рук селянина не треба давати ніяких wuwrotowusch книжечок чи часописів, бо такі може читати тільки інтелігент»²⁵.

Однак тиск на «Просвіту» викликано не лише та реакцією влади на поширення соціалістичних ідей. Арештів і переслідувань зазнавали члени «Просвіти» головню через «головної зради і забурення публичного спокою». Насправді ж ці, т зв «злочини» пов'язували із заснуванням читалень, організацією свят на честь Т. Шевченка, проведенням аматорських вистав і студіюванням в українських вищих школах. Після зустрічі з воєводою ситуація не змінилася. Згідно з ухвалою Тернопільського воєводства, заборонялося засновувати читальні у Вовкові Перемишлянського повіту, Ставині Радехівського повіту, Іванівці Теребовлянського повіту²⁶.

Передусім такі дії влади створювали штучні перешкоди для нормального функціонування Товариства з метою обмеження його вплив у Східній Галичині. Від читалень вимагали відмови від політичної діяльності, іншою причиною заборони часто був санітарно-гігієнічний стан, позаяк виділи просвітніх осередків не могли її «гарантувати»²⁷.

Отже, антиукраїнська спрямованість дій влади, невирішеність національного питання в умовах польської політики щодо українства Східної Галичини поглибили гостроту українсько-польських відносин. «Просвіта», відновивши своє функціонування, почала проводити чітку конструктивну та зважену культурно-просвітницьку діяльність, однак через відсутність політичної єдності в суспільстві, обмеженість дій з огляду на тотальний контроль вона постійно зазнавала утисків і не змогла повною мірою реалізувати свої плани.

²⁴ Похід проти т-ва «Просвіта». Поведінка тернопільського воєводства супроти читалень «Просвіти» (Докінчення). *Діло*. 1924. 25 квітня. С. 1.

²⁵ Похід проти т-ва «Просвіта». Поведінка тернопільського воєводства супроти читалень «Просвіти». *Діло*. 1924. 24 квітня. С. 4.

²⁶ Похід проти т-ва «Просвіта». Поведінка тернопільського воєводства супроти читалень «Просвіти» (Докінчення). *Діло*. 1924. 25 квітня. С. 1.

²⁷ *Ibid.*

REFERENCES

- Dolynshchyna. Serednovichni metody (1923, Travnia 15). *Dilo*, 3 [in Ukrainian].
 Dopysy. (Proval demagogii) (1928, Kvitnia 22). *Dilo*, 5 [in Ukrainian].
 Eksploatatsiia pratsi na «kresakh» (1924, Sichnia 6). *Dilo*, 3 [in Ukrainian].
 Halushchynskyi, M. Na rozdorizhzhii (1928, Kvitnia 15). *Dilo*, 6 [in Ukrainian].
 Hlynianshchyna. Peresliduvannia chytalnianoho rukhu (1923, Chervnia 15). *Dilo*, 6 [in Ukrainian].
 Hunchak, T. (1993) *Ukraina: persha polovyna XX stolittia: Narysy politychnoi istorii*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
 Magalias S. (1937). *Spys skonfiskovanykh i zaboronenykh ukrainskykh knyzhok ta drukiv v Polshchi. Poradnyk dlia bibliotek. Do 30. chervnia 1937 r.* Nakladom Tovarystva «Prosvita». Z drukarni «Dila». Lviv [in Ukrainian].
 Magalias, S. (1932). *Spys skonfiskovanykh i zaboronenykh ukrainskykh knyzhok ta drukiv v Polshchi. Poradnyk dlia bibliotek.* Nakladom T-va «Prosvita». Z drukarni Vyd. Sp. «Dilo». Lviv [in Ukrainian].
 Peresliduvannia ukrainskoho kulturnoho rukhu. Novi try fakty (1924, Bereznia 20). *Dilo*, 3 [in Ukrainian].
 Pokhid proty t-va «Prosvita». Povedinka ternopilskoho voievidstva suproty chytalen «Prosvity» (1924, Kvitnia 24). *Dilo*, 4 [in Ukrainian].
 Pokhid proty ukrainskoi shkoly. Peremina ukr. shkil na polski (1924, Sichnia 25). *Dilo*, 4 [in Ukrainian].
 Revizii y areштuvannia (1930, Travnia 31). *Dilo*, 5 [in Ukrainian].
 Statut Tovarystva «Prosvita» Ukhvalenyi Nadzvychainymy Zahalnymy Zboramy u Lvovi, dnia 5. Marta 1924 r. Pryniatyi do vidoma reskryptom Ivivskoho Voievidstva z dnia 2. maia 1924. r. ch. 4883/24/I/3 (1924). Lviv [in Ukrainian].
 Ukrainski sviashchenyky maiut pravo perepysuvatysia z derzhavnymy vlastiamy po ukrainsky (1930, Chervnia 8). *Narodna sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*. 23(88), 1 [in Ukrainian].

Ivan Zuliak, Andriy Klish. «Prosvita's» relationship with the Polish authority in Eastern Galicia during the interwar period

The article deals with problems between Polish authority and «Prosvita», difficult unfavorable conditions which the company has got in eastern Galicia in the interwar period. The Polish authority directed their efforts to destroy Ukraine's national as well as cultural life, turned the enthusiastic lands into an integral part of the Polish state. «Prosvita» managed not only to resume its work, but also to establish educational work in the region. «Prosvita» has got a prominent place and a leading role in the cultural and educational life of Eastern Galicia, was an influential force that spanned virtually all counties. In the interwar period «Prosvita» was in opposition to government. Inside the organization there were representatives of different parties.

«Prosvita» adhered to the position that it is necessary to preserve and multiply the achievements achieved by Ukrainians during the Austro-Hungarian period, avoiding any political influences. To some extent, the focus on the achievements of the past has not

contributed to the advancement of the dissemination of cultural and educational knowledge promoted by «Prosvita».

There were no necessary conditions for the restoration of the functioning of the society, especially since the Polish authorities did not consider it necessary to promote the activities of the «Prosvita». It was important to resume the activities of affiliates and readers at least at prewar period, to organize self-education circles for the purpose of eliminating illiteracy, especially among young people, create libraries based on local readers, attract new members to the institutions.

Key words: «Prosvita», Eastern Galicina, relationship, Polish authority, interwar period.